

Затверджено Вченою Радою ОНУ
імені І.І. Мечникова
від "20" грудня 20 16 р. № 4

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І. МЕЧНИКОВА
Факультет романо-германської філології
Кафедра зарубіжної літератури

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної роботи

професор Хмарський В.М.

" _____ " 2020 р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

КОМПАРАТИВНА ІМАГОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)
Спеціальність 035 Філологія

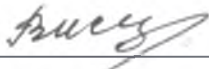
2020

Розробник: Помогайбо Ю. О., к. філол. н., доцент кафедри зарубіжної літератури

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри зарубіжної літератури

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

(Силантьєва В.І.)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) факультету РГФ

Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

Голова НМК

_____
(підпис)

(Телецька Т. В.)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Компаративна імагологія» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії спеціальності 035 «Філологія».

Предметом курсу є основні теоретичні питання літературної імагології як науки, що вивчає специфіку формування взаємних ментальних уявлень народів у сфері словесно-художньої творчості.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Курс «Компаративна імагологія» викладається на першому році навчання в аспірантурі (2 семестр).

Дослідження національного тексту літератур є однією з актуальних проблем у зв'язку із сучасною соціокультурною ситуацією і загальною логікою цивілізаційних процесів, коли феномени глобалізму і мультикультуралізму співіснують з процесами зміцнення національних ідентичностей, тенденцією до локалізації, регіоналізації.

Своєчасність введення імагології в навчальні плани магістратури підтверджується не тільки успішним досвідом її вивчення і викладання в провідних університетах Європи, але перш за все тим, що вона відповідає сучасним тенденціям у сфері міжнаціональних взаємодій, дозволяє актуалізувати міжпредметні зв'язки, розширити і узагальнити знання аспірантів про світовий літературний процес, дати їм системні уявлення про репрезентацію національної концептосфери у культурі.

Оскільки імагологія взаємодіє з іншими гуманітарними дисциплінами (культурологією, соціальною психологією, міжкультурною комунікацією тощо), цей курс не тільки поглиблює загальнофілологічну компетентність аспірантів, але й дає можливість розширити уявлення про специфіку відтворення національних реалій та образів у художніх творах, усвідомити механізми створення образів-іміджей.

Вивчення даної дисципліни дає можливість більш широкого професійного самовизначення, становлення не тільки як дослідників або викладачів, а й як фахівців в області міжкультурної комунікації, міжнародних зв'язків.

Програма навчальної дисципліни охоплює один змістовий модуль (Імагологія як галузь компаративістики).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – сформувати уявлення про літературну імагологію як науку, що вивчає специфіку формування взаємних ментальних уявлень народів у сфері словесно-художньої творчості, про процеси рецепції і репрезентації національних образів в системі культури.

Завдання курсу:

- познайомити здобувачів вищої освіти з імагологією як науковою галуззю сучасної гуманітаристики;
- ввести аспірантів у коло основних теоретичних питань імагології;
- сформувати уявлення про основні категорії імагології (національний образ, стереотип, імідж, свій/чужий);
- представити витоки виникнення імагології і її основні етапи її розвитку;
- познайомити аспірантів студентів із західними школами імагології, а також основними напрямками вітчизняної імагології;
- сформувати навички імагологічного аналізу художньої літератури на прикладі творів сучасних письменників-мультикультуралістів.
- залучити аспірантів до самостійного дослідження текстів художньої літератури в імагологічному і мультикультурному аспектах.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-6. Здатність планувати й організувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організувати роботу дослідницьких колективів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен *знати:*

- історію виникнення імагології, базові принципи імагологічних досліджень, основні поняття імагології як галузі компаративістики;
- сучасну наукову парадигму у галузі імагології та динаміку її розвитку;

уміти:

- використовувати імагологічний підхід до аналізу текстів художньої літератури;
- застосовувати прийоми імагологічного аналізу образів «свого» и «чужого» у творах художньої літератури;
- аналізувати сучасну міжкультурну літературу, застосовуючи міждисциплінарний імагологічний підхід.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Імагологія як міждисциплінарна область досліджень. Предмет імагології. Культурологічна, історична, фольклорна і «художня» імагологія. Імагологія як частина порівняльного літературознавства. Статус імагології в сучасній гуманітаристиці.

Тема 2. Історія розвитку імагології. Імагологічна думка Франції (Ж.-М. Карре, М.-Ф. Гійяр, Д.-А. Пажо). Імагологічні дослідження у Німеччині (Х. Дізерінк, М. Фішер). Концепція Й. Леерссена. Вітчизняна імагологія. Розвиток імагології в Росії і Україні.

Тема 3. Основні поняття імагології. Бінарна опозиція свій / чужий як основа імагології. Національні образи. Стереотипи. Імагеми. Імаготіпи. Кліше. Образи. Авто- і гетерообрази. Іміджи. Міфи. Бренди. Ідентичність. Національний характер як частина образу іншої країни і культури. Імагологія і міжкультурна комунікація. Поняття національної конфетосфери.

Тема 4. Мультикультуралізм, інтер- і транскультурність. Культурний синтез як характерна риса новітньої літератури. Естетика транскультурної літератури. Англійське і японське в творчості К. Ісігуро. Японська естетика ранніх романів К. Ісігуро. «Англійськість» роману «Залишок дня».

Теми семінарських занять

1. Імагологія як галузь порівняльного літературознавства.
2. Витоки і вектори розвитку імагології.
3. Основні поняття імагології.
4. Мультикультурні письменники сучасної Німеччини. «Своє» і «чуже» у творах В. Камінера, О. Грязнової.
5. Культурний синтез у творчості сучасних французьких письменників. «Російське» і «французьке» у творчості Андрія Макіна.
6. Салман Рушді як письменник-мультикультураліст.
7. Синтез східної і західної традицій у творчості К. Ісігуро.

3. Рекомендована література

Основна

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство. Київ, 2008.
2. Зинченко В. Г., Зусман В. Г., Кирнозе З. И. Межкультурная коммуникации: Системный подход. Н. Новгород, 2003.

3. Поляков О. Ю. Имагология. Учебное пособие. Киров, 2015.
4. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія / За заг. ред. Дмитра Наливайка. К., 2009.

Додаткова

1. Гафарова Ю.Ю. Мультикультурализм, транскulturность и «новое» понятие культуры // *Фундаментальные проблемы культурологии: Том 7: Культурное многообразие: теории и стратегии*. М., СПб., Эйдос, 2009. URL: <http://ec-dejavu.ru/c-2/Multiculturalism.html>
2. Гачев Г. Д. Космо-Психо-Логос: Национальные образы мира. М., 2007.
3. Гачев Г. Д. Национальные образы мира. М., 1988.
4. Кирнозе З. И. Россия и Франция: диалог культур. Н. Новгород, 2002.
5. Літературна компаративістика: імагологічний аспект сучасної компаративістики: стратегії та парадигми. Зб. наук. праць: у 2 ч. – К., 2011.
6. Михальская Н. П. Образ России в английской художественной литературе IX- XIX вв. М., 1995.
7. Михальская Н. П. Россия и Англия: проблемы имагологии. Москва, Самара, 2012.
8. Орехов В. В. Миф о России во французской литературе первой половины XIX века. Симферополь, 2008.
9. Ощепков А. Р. Образ России во французской литературе XIX в. Автореферат дисс. на соик. уч. ст. доктора филолог. наук. М., 2011.
10. Толкачев С. П. Мультикультурализм в постколониальном пространстве и кросс-культурная английская литература. *Знание. Понимание. Умение*. 2013. №1. URL: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2013/1/Tolkachev_Multiculturalism-Cross-cultural-Literature/
11. Трыков В. П. Имагология и имагопоэтика. *Знание. Понимание. Умение*. 2015. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/imagologiya-i-imagopoetika>
12. Эпштейн М. Транскultura: культурология в практическом измерении. Знак пробела. О будущем гуманитарных наук. М., 2004. URL: http://www.emory.edu/INTELNET/mt_transculture
13. Amodeo I. Die Heimat heißt Babylon. Zur Literatur ausländischer Autoren in der Bundesrepublik Deutschland. Opladen, 1996.

14. Chiellino C. Der interkulturelle Roman // Blioumi A. (Hrsg). Migration und Interkulturalität in neueren literarischen Texten. München: iudicium, 2002. S. 41–54.
15. Dyserinck, Hugo, "Komparatistische Imagologie" // Komparatistik: Eine Einführung. Bonn, 1991.
16. Dyserinck, Hugo, "Zur Entwicklung der komparatistischen Imagologie" // Colloquium Helveticum 7. 1988.
17. Fischer, Manfred S., Nationale Images als Gegenstand Vergleichender Literaturwissenschaft: Untersuchungen zur Entstehung der komparatistischen Imagologie. Bonn, 1981.
18. Pageaux D.-H. L'imagerie culturelle: de la littérature comparée à l'anthropologie culturelle. *Synthesis*. 1983. № 10.
19. Welsch W. Was ist eigentlich Transkulturalität? *Kulturen in Bewegung. Beiträge zur Theorie und Praxis der Interkulturalität*. [Hrsg. Kimmich D., Shcahadat S.]. Bielefeld : transcript, 2012.
20. Welsch W. Transkulturalität – die veränderte Verfassung heutiger Kulturen. Ein Diskurs mit Johann Gottfried Herder. *Via Regia. Blätter für internationale kulturelle Kommunikation*. Heft 20/1994. URL : https://www.via-regia.org/bibliothek/pdf/heft20/welsch_transkulti.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік

5. Методи діагностики успішності навчання

Оцінювання усних відповідей, завдань, що виносяться на самостійне опрацювання, усна відповідь під час складання заліку.